

Srbsko se opravdu rozhodlo udeřit. Atentátem! V lednu 1914 jsou na tajném jednání ve francouzském Toulouse vybrány cíle, mezi nimi i následník František Ferdinand. Nakonec ale do Sarajeva přece jen odjíždí atentátník Mehmed Mehmedbašić zabít guvernéra Bosny a Hercegoviny, Oskara Potioreka, který v závěru spiklenecké schůzky dostal pochybnou přednost. Dál už mají události scénář tragikomedie, když Mehmed Mehmedbašić vyhodí z okna vlaku v panice před blížící se policejní hlídkou dýku i jed. Když se k jeho kupě policisté dostanou, ukáže se, že hledají jen kapesního zloděje. Aten-tát beze zbraní? To není ono! Za-jištování nových zbraní přinese zpoždění, ale i změnu cíle. Bě-lehrad se rozhodl, že zamíří výš! O hodně výš! Cílem je nyní následník trůnu! Vrcholí poslední horečné přípravy, vše běží ne-jen se souhlasem, ale za přímé součinnosti nejvyššího velení srbské armády a zpravodajců. V jednu chvíli se uvažuje o odvo-lání akce. Starý císař je nemo-cen a spiklenci předpokládají, že s ohledem na jeho stav násled-ník cestu do Sarajeva odloží. Císařův zdravotní stav se ale v dalších dnech nečekaně zlepší...

Brzy ráno 28. června 1914 přijíždí následník, arcivévoda František Ferdinand d'Este a jeho choť, vévodkyně Žofie z Iázní Ilidža

Srbský král Aleksandar I. Obrenović a královna Draga, mimochodem české národnosti, předtím než byli zmasakrováni.

Stejný osud čeká i cara Mikuláše II. a celou jeho rodinu.

vlakem do Sarajeva. Předtím poslali z lázní dětem domů na Konopiště telegram s přáním krásného dne. Na nádraží je očekává guvernér Oskar Potiorek, původní terč atentátu. Už nasedání do připravených vozů provázejí zmatky. Do sportovního vozu Gräf & Stift Double Phaeton se staženou střechou nastoupí s Františkem Ferdinandem a Žofíí Chotkovou i guvernér Potiorek a hrabě Franz von Harrach. Na programu je inspekce vojenských kasáren a po ní, v 10:00 hodin, se kolona aut vydává předem ohlášenou trasou po třídě Appel k radnici. Začíná tragická fraška řetězce neuvěřitelných náhod.

Mehmeda Mehmedbašiće, prvního z atentátníků, míjí u Mostar Café kolona aut bez povšimnutí. Ten, který v panice vyhodil z vlaku zbraně, si tentokrát vše na poslední chvíli rozmyslel a nezaútočil! Stejně se zachová i Vaso Čubrilović, stojící s bombou a pistolí prakticky vedle! Karneval amatérismu pokračuje. Jen o několik desítek metrů dál stojí Nedeljko Čabrinović ozbrojený bombou. Je 10:10. Automobil s arcivévodou se v dopoledním slunci přiblížil k Čabrinovićovi, který hází bombu, ale netrefí se! Ta se odrazí od stažené střechy auta, padá na silnici a vybuchne až pod dalším vozem. Na ulici se vytvoří půl metru hluboký kráter a kolem něj se svijí v krvi dvacet zraněných. Mezi nimi i guvernér Potiorek a plukovník Merizzi. Čabrinović polyká ampulku s kyanidem a vrhá se do řeky Miljacky. Fraška pokračuje. Místo hrdinské smrti atentátník jen zvrací a ani jeho pokus o utonutí nevyšel. V řece je v tomto počasí pouze 18 cm vody! Je chycen přihlížejícími a předán policii. Kolona vyrazí zvýšenou rychlostí k radnici a zbývající atentátníci, Cvjetko Popović, Gavrilo Princip a Trifun Grabež, se na projíždějící vozy již zaútočit neodváží.

Atentátníci Mehmed Mehmedbašić (vlevo) a Vaso Čubrilović (vpravo).

Generál Oskar Potiorek, guvernér Bosny-Hercegoviny, původní cíl sarajevského atentátu.

Atentátníci Mehmed Mehmedbašić (vlevo) a Vaso Čubrilović (vpravo).

Arcivévoda na radnici striktně odmítne projev primátora Čurčíče: *Pane primátore, přijel jsem na návštěvu, a přivítán jsem byl bombami. To překračuje všechny meze!* Teprve na přímluvu arcivévodkyně Žofie projev povolí. Pak znovu připomene události a poděkováním občanům Sarajeva: *Zřel jsem v jejich očích radost z nezdaru toho atentátu, projev ukončí.* Arcivévodova suita není schopna se dohodnout, jak dál zajistit jeho bezpečnost. Návrh na přesun c&k armádních jednotek, aby lemovaly trasu dalšího průjezdu, je odmítnut. Důvod? Vojáci jsou na manévrech a nemají s sebou slavnostní uniformy! Jak myslíte, Habsburci! Bezpečnost tedy zajišťuje malá sarajevská policejní jednotka. František Ferdinand d'Este se rozhodl zrušit slavnostní oběd v hotelu Evropa a místo toho navštívit v nemocnici zraněného plukovníka Merizziho. Také vévodkyně Žofie ruší svůj oficiální program, aby mohla doprovodit manžela. Změnu programu i trasy všichni zapomenou oznámit řidičům kolony.

Je 10:45. Arcivévoda Ferdinand s chotí Žofií vycházejí špalírem místních potentátů po schodech z radnice. Jako by se nic nestalo, nastupují do téhož automobilu a stejnou trasou, kterou přijeli, míří do nemocnice! Nikdo neprotestuje! Je to pohrdání nebezpečím i dilettantismus. *Vor an, Lojka! Do nemocnice!,* zavelí následník českému řidiči a ten vyrazí vpřed. Ještě ale není neuvěřitelným osudovým náhodám toho dne konec.

Když Gavrilo Princip u Latinského mostu zjistil, že atentát selhal, trochu se mu ulevilo. Je po všem a další už není jeho věc. Chvíli zevluje mezi lidmi, komentujícími událost, a jak z něj padá napětí, ucítí, že mu vyhládlo. Opouští stanoviště a přejde ulici na protější roh, do Schiller's Delicatessen, koupit si něco k snědku. Nají se, zaplatí a vychází ven.

Je 10:55! *Kam jedou, Lojka! Po nábřeží, do nemocnice!,* volá v té chvíli arcivévoda na Leopolda Lojku, který odbočil stejně jako dvě

Arcivévoda Ferdinand s chotí vycházejí ze sarajevské radnice. K Mostar Café jim zbývá necelých 400 metrů...

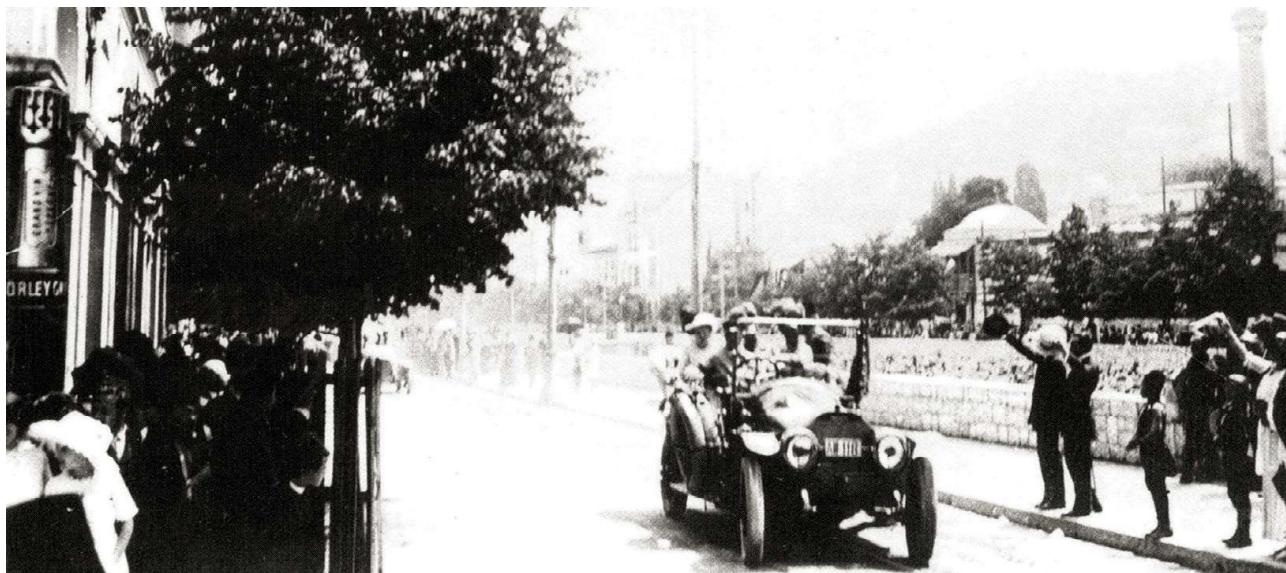

Gavrilo Princip.

vozidla před ním podle původního plánu z nábřeží Appel do vedlejší uličky Františka Josefa I., směrem k hotelu Evropa. Lojka brzdí a zůstává stát u vchodu do Schiller's Delicatessen. Nervózní na nejvyšší míru se marně snaží zařadit zpátečku, čímž učiní z arcivéody a jeho choti ideální terč. Atentátník a jeho oběti si několik vteřin hledí do očí ze vzdálenosti tří metrů. Gavrilo Princip udělá dva kroky vpřed k vozu, vytáhne z kapsy kalhot revolver typu Browning a vypálí dvě rány. První zasáhne arcivéodu Františka Ferdinanda do krční tepny, druhá prostřelí těhotné vévodkyni Žofii břicho. Totální chaos a panika. Dav se vrhá na atentátníka a policie jej snadno zatýká.

Ferdinanda i Žofii, oba ještě při vědomí, vůz odváží k lékařskému ošetření do sídla guvernéra. Na stupátku vozu s nimi jede i hrabě von Harrach, díky němuž se svět dozvídá i obsah posledních slov arcivéody: *Žofinko, Žofinko, neumírej! Zůstaň na živu pro naše děti!* Arcivéodkyně mu ještě stačí odpovědět: *Nic mi není.* Následník umírá ještě před příjezdem do guvernérovy rezidence, jeho choť, vévodkyně Žofie o několik minut později. Zůstávají spolu i na věčnosti, když jsou jejich těla o několik dnů později uložena na zámku Artstetten.

Všichni atentátníci jsou zadrženi a 28. října je jim předložen účet. Tak to máme... 3 popravy oběšením, 2 doživotí, 152 let káznice a 9 osvobozených. Gavrilo Princip nemůže vzhledem k mladistvému věku 21 let dostat trest smrti, ale ani tak své oběti dlouho nepřežije. Dne 28. dubna 1918 umírá v Terezínské pevnosti na tuberkulózu, ještě před koncem války, kterou svým činem odstartoval.

Vlevo roh Mostar Café. Za 10 vteřin odbočí Lojka vpravo, po dalších 10 vteřinách Gavrilo Princip zmáčkne špoušť.